

การใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
The use of Merit-Kiriya-Wathu 3 Principles for Improving the Quality of Life of the
Elderly in the Northeastern Region

พระมหาอำนาจ มหาวิโร

ประพิศ โบราณมูล

อุทัย ภูคคหิน

สุนันท์ เฉลยพจน์

Amnuay Mahaveero

Prapit Boranmoon

Uthai Phookodhin

Suwanan Chaloeipot

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail : mahawiro.wiro9@gmail.com

วันที่รับบทความ: 23 เมษายน 2566; วันที่แก้ไขบทความ 12 พฤษภาคม 2566; วันที่ตอบรับบทความ: 12 พฤษภาคม 2566

Received: April 23, 2023; Revised: May 12, 2023; Accepted: May 12, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อศึกษาการใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) เพื่อเสนอแนะการใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 2 สภาพความเป็นอยู่ รองลงมา ด้านที่ 2 สภาพร่างกาย และน้อยสุด ด้านที่ 1 สภาพอารมณ์ 2) การใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 2 ด้านการรักษาศีล ด้านที่ 3 ด้านการเจริญภาวนาและน้อยสุด ด้านที่ 1 ด้านการให้ทาน 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ของผู้สูงอายุในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรรักษาศีลเพื่อเป็นการแสดงเจตนางดเว้นการกระทำทางกายและวาจาที่จะนำความเดือดร้อนมาสู่ตนเองและผู้อื่น รองลงมา คือ ควรให้ทานตามกำลังศรัทธาเมื่อให้ทานไปแล้วจะได้ไม่มาคิดเสียดายภายหลังหรือต้องให้ไปด้วยความไม่เต็มใจ และน้อยสุด คือ ควรปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น นำหัวพระ สวดมนต์ เป็นต้นอย่างที่ดี

ความสำคัญ : การใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3, พัฒนาคุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ

Abstract

Research on this subject purpose 1) to study the development of the quality of life of the elderly in the northeast 2) to study the use of merit-kiriyawathu 3 for the development of the quality of life of the elderly in the northeast 3) To suggest the use of Meritkiriyawathu 3 for improving the quality of life of the elderly in the northeastern region. The sample used in the research were 86 elderly people aged 60 years and over, both. The tool used to collect data was a questionnaire. The statistics used to analyze data from the questionnaire were frequency, percentage, mean, standard deviation.

The research found that 1) The development of the quality of life of the elderly in the northeastern region, including all 3 aspects, was at a high level. When considering each side, the averages can be ordered from descending to the lowest, namely the 2nd aspect of living conditions, followed by the 2nd aspect of physical condition, and the least of the 1st aspect of emotional condition. 2). A model for enhancing attitudes towards learning Thai dialects for children and adolescents in the Upper Northeast of Sukapi. Overall, the 4 aspects are very high. Considering each aspect, it can be ranked by the mean of the least to least. The third is the key (Q), the second is the Chi (thinking) and the least is the first (listening). 3) The use of the principle of merit-kiriyawathu 3 for improving the quality of life of the elderly in the northeastern region, including all 3 aspects, was at a high level. When considering each side, it can be ranked in order of average from descending, namely the 2nd aspect of precepts, the 3rd aspect of prayer, and the least aspect of the 1st aspect of alms giving. 4) Handbook for the promotion of attitudes towards learning Thai dialects for children and youth in accordance with the Suchitipoli principle, the lower northeast region It was found that according to the principles and reasons, the objectives of the promotion of Thai language learning for children

and youth according to the Supuli principle, the activities used Operating procedures Expected results Monitoring and evaluation.

Keywords: The use of the principle of merit, verbal action, improve quality of life, elderly

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีอัตราการเกิดและอัตราการตายไม่สมดุลกันเหมือนในอดีต คือ มีอัตราการเกิดมากกว่าการตายทำให้ภาวะประชากรสูงวัยในประเทศไทยสูงขึ้นถึงประมาณ 8.5 ล้านคนในปัจจุบัน ซึ่งเท่ากับร้อยละ 13.2 ของประชากรทั้งประเทศ มีการเพิ่มจำนวนประชากรสูงอายุอย่างรวดเร็วเนื่องจากประชากรมีอายุยืนยาวมากขึ้นและอายุเฉลี่ยของประชากรเพิ่มสูงขึ้นทั้งนี้ผลจากอัตราการตายลดลง จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการแพทย์และสาธารณสุข ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวมต่อการออมและการลงทุน ทำให้ผู้สูงอายุต้องเสี่ยงต่อการถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังมากขึ้นเพราะประชากรวัยแรงงานส่วนหนึ่งต้องย้ายถิ่นเพื่อประกอบอาชีพซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุตรหลานมีเวลาเอาใจใส่ผู้สูงอายุน้อยลง ผู้สูงอายุจึงต้องรับผิดชอบตนเองมากขึ้นเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ (พระสราวุฒิ ปณฺญาวุฑฺโฒ, 2560 : 58-59) และประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) แล้ว หากพิจารณาจากคำจำกัดความที่ว่าสังคมผู้สูงอายุคือสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 10% หรือมีประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า 7% ประเทศไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุแล้วตั้งแต่ปี 2548 เพราะตอนนั้นประเทศไทยมีประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป หรือประมาณ 10.4% และยังคงคาดการณ์ว่าในอีก 20 ปีข้างหน้าสังคมไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ โดยพิจารณาจากจำนวนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 20% หรือมีประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปเกินกว่า 14% คาดว่าในปี 2571 ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุเกิน 60 ปี หรือ 23.5% กล่าวโดยรวม คือ ประเทศไทยจะก้าวจากสังคมผู้สูงอายุ เป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (ชมพูนุท พรหมภักดี, 2556 : 1)

ทั้งนี้ประเทศไทยจำเป็นต้องเตรียมรับมือกับสถานการณ์ประชากรสูงวัย ซึ่งการที่ประชากรมีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงขึ้นย่อมหมายถึงภาระของรัฐบาล ชุมชน และครอบครัวในการดูแลสุขภาพ ค่าใช้จ่ายในการยังชีพ การให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขที่จะต้องมีการเตรียมการให้ที่ดีด้วยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งในสถานการณ์ที่มีผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น อายุเฉลี่ยเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ จากการที่ผู้สูงอายุมีอายุเฉลี่ยที่ยืนยาวออกไปคุณภาพชีวิต ในวัยสูงอายุก็น่าจะสามารถจะยืดยาวออกไปได้ด้วยเช่นกัน สังคมไทย ผู้สูงอายุมีหน้าที่เสี่ยงดู ให้ คำแนะนำอบรมสั่งสอน และเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตให้กับสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งยังมีบทบาทสำคัญต่อชุมชน โดยคนในชุมชนส่วนใหญ่มักจะ

ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้สูงอายุ หากมีปัญหาความขัดแย้งใดผู้สูงอายุจะเป็นคนช่วยไกล่เกลี่ยลดความขัดแย้งเพื่อให้เกิดการ ประนีประนอม ความสงบสุข และเป็นปึกแผ่นมั่นคงของชุมชน ผู้สูงอายุยังเปรียบเสมือนครูอาจารย์ ที่เป็นแหล่งภูมิปัญญา สามารถถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ของตนเองให้แก่บุตรหลานและบุคคลทั่วไปได้เรียนรู้ เช่น การทำอาหารไทย ทำขนมไทย งานประดิษฐ์ และงานฝีมือต่างๆ เพื่อเป็นการสืบสานวิชาความรู้เหล่านั้นมิให้หายสาบสูญไปจากชุมชน (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2556 : 89)

อย่างไรก็ตามประเทศไทยได้ให้ความสำคัญของเรื่องผู้สูงอายุ โดยได้กำหนดให้มีแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ปัจจุบันมี 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 พ.ศ.2525 – 2544 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 – 2564 จากการประมวลและสังเคราะห์ผลการระดมความคิดและวิพากษ์แผนผู้สูงอายุฯ นำไปสู่แนวคิดพื้นฐานของผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ฉบับปรับปรุง โดยมีปรัชญาว่า ผู้สูงอายุไม่ใช่บุคคลด้อยโอกาสหรือเป็นภาระต่อสังคม แต่สามารถมีส่วนร่วมเป็นพลังพัฒนาสังคม จึงควรได้รับการส่งเสริมและเกื้อกูลจากครอบครัว ชุมชน และรัฐ ให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และคงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีให้นานที่สุด ขณะเดียวกันผู้สูงอายุที่ประสบความทุกข์ยากต้องได้รับการเกื้อกูลจากครอบครัว ชุมชน สังคม และรัฐอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การสร้างหลักประกันในวัยสูงอายุเป็นกระบวนการสร้างความมั่นคงให้แก่สังคมโดยการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้แก่ 1) ประชากรช่วยตนเอง 2) ครอบครัวดูแล 3) ชุมชนช่วยเกื้อกูล 4) สังคม และรัฐสนับสนุน ทั้งนี้โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ควรมีการบูรณาการให้เหมาะสมกับสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง ภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่า “ผู้สูงวัยเป็นหลักชัยของสังคม” จะเห็นได้ว่าการดูแลผู้สูงอายุจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของคนทุกระดับและทุกหน่วยงาน (บรรจง ลาวะลี และคณะ, 2564 : 79) โดยมีการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

คนไทยยึดเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นที่ยึดเหนี่ยวและเป็นหลักในการดำเนินชีวิตเรื่อยมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน หลักธรรมทางพุทธศาสนาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะว่าหลักธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทั้งด้านความประพฤติ ด้านจิตใจและด้านปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551) ทำให้มนุษย์ทุกคนที่นำหลักตามแนวพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้อย่างจริงจัง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใด เพศใด หรือวัยไหน เพราะหลักธรรมทางพุทธศาสนาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมและสำคัญที่เป็นส่วนผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน เกิดการพัฒนาที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และความต้องการที่ได้รับการเห็นชอบ หรือการสนับสนุนจากบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง (สนธยา พลศรี, 2545)

จากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 เป็นต้นมา ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในหลายๆ ด้านตั้งแต่ระบบเศรษฐกิจของประเทศที่เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรม จากการผลิตเพื่อการบริโภคเป็นการผลิตเพื่อการค้า ซึ่งการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม การค้า การบริการ กับภาคเกษตรกรรมเป็นไปอย่างไม่สมดุลกัน ความ

เจริญไม่สามารถกระจายไปสู่ประชาชนทุกกลุ่ม ได้อย่างเท่าเทียมกัน ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนเพิ่มมากขึ้นและได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่และความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่จะต้องดิ้นรนต่อสู้มากขึ้นเพื่อความอยู่รอดเพื่อให้ตนเองมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้ความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชุมชนเริ่มเห็นห่างไปมีแต่การแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นเพื่อผลประโยชน์ของตน จนลืมนึกถึงความสัมพันธ์ที่เคยได้ช่วยเหลือเกื้อกูล พึ่งพาอาศัย และร่วมมือร่วมใจกันสังคมไทยในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลกจึงต้องปรับตัวเองโดยการพัฒนาคน ซึ่งหมายถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสมรรถนะของคนให้มีพื้นฐานในการคิด การเรียน ทักษะในการจัดการและการดำรงชีวิตสามารถเผชิญกับปัญหาและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วซึ่งจำเป็นต้องปรับกระบวนการพัฒนาใหม่ไปพร้อมกับการสร้างโอกาสและหลักประกันให้ทุกส่วนในสังคมได้มีการร่วมคิด ร่วมกำหนดแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการและร่วมติดตามประเมินผล โดยต้องให้คนไทยได้รับการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา กระบวนการเรียนรู้และทักษะการรับผิดชอบ ต่อตนเอง ในการพัฒนาคนตามความจำเป็นดังกล่าว จึงต้องมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้ง 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย (กรมอนามัย, 2547 : 2) ด้านร่างกาย (physical domain) คือ การรับรู้สภาพ ทางด้านร่างกายของบุคคล ด้านจิตใจ (psychological domain) คือ การรับรู้ทางสภาพจิตใจของตนเอง ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (social relationships) คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น และด้านสิ่งแวดล้อม (environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต แต่การดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุโดยภาครัฐนั้นยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะยังมีขอบเขตที่จำกัดและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุที่เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วได้

อีกทั้งประเด็นดังกล่าวเหมือนเป็นการตอกย้ำว่าผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้และเป็นเพียงภาระของสังคมเท่านั้น ซึ่งส่งผลทำให้ผู้สูงอายุเหล่านั้นขาดความภูมิใจในตนเองและรู้สึกว่าเขาไม่มีคุณค่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้สูงอายุที่คิดว่าตนเองไม่มีคุณค่าและเป็นเพียงภาระของสังคม ซึ่งแนวทางที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น คือการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้สูงอายุด้วยการสร้างความร่วมมือกันในชุมชนที่ควรจะเป็นแกนนำสำคัญในการวางแผน ตัดสินใจ และหาแนวทางเพื่อดำเนินการช่วยเหลือผู้สูงอายุในชุมชนลักษณะของชุมชนช่วยชุมชน รวมทั้งน่าจะมีการประสานความร่วมมือกัน ระหว่างชุมชน หรือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแนวทางดังกล่าวน่าจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการสนับสนุน และส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนอีกทางหนึ่ง

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อที่จะหาคำตอบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีการดำเนินงานอย่างไรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนา คุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อย่างมีความสุขและมีศักดิ์ศรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาการใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อเสนอแนะการใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปทั้งเพศชายและหญิง จำนวน 110 คน โดยพิจารณาจากผู้ที่มีสภาพร่างกาย จิตใจปกติ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ไม่มีปัญหาทางจิต การรับฟัง และการพูดที่อยู่ในเขตจังหวัดศรีสะเกษ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปทั้งเพศชายและหญิง จำนวน 86 คน จากบัญชีรายชื่อโดยยึดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ R.V. Krejcie และ D.W.Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 43) โดยพิจารณาจากผู้ที่มีสภาพร่างกาย จิตใจปกติ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ไม่มีปัญหาทางจิต การรับฟัง และการพูด ที่อยู่ในเขตจังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selective)

2. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 3 ด้าน คือ 1) ด้านการให้ทาน 2) ด้านการรักษาศีล 3) ด้านการเจริญภาวนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็น การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานวิจัย ดังต่อไปนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และอาชีพก่อนเข้าสู่ผู้สูงอายุ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 พัฒนาคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ด้านสภาพอารมณ์ ด้านสภาพความเป็นอยู่ และด้านสภาพร่างกาย ลักษณะของแบบสอบถาม มาตรฐานวิธีวิจัยการใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ 3 การใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ 1) ด้านการให้ทาน 2) ด้านการรักษาศีล และ 3) ด้านการภาวนา

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ตามขั้นตอน

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาแล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำมาจัดระเบียบข้อมูลแล้วดำเนินการให้คะแนนตามเกณฑ์

2. นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังต่อไปนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ด้วยค่าร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้ความถี่ (Frequency)

ผลการวิจัย

1.ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 สภาพอารมณ์ ด้านที่ 2 สภาพความเป็นอยู่ ด้านที่ 3 ด้านสภาพร่างกาย ปรากฏดังตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์การพัฒนาคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน

ด้าน	การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านสภาพอารมณ์	4.01	.057	มาก
2	ด้านสภาพความเป็นอยู่	4.07	0.62	มาก
3	ด้านสภาพร่างกาย	4.03	0.68	มาก
รวม		4.04	0.05	มาก

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.04, S.D. = .05) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 2 สภาพความเป็นอยู่ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = .62) รองลงมา ด้านที่ 2 สภาพร่างกาย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = .68) และน้อยสุด ด้านที่ 1 สภาพอารมณ์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = .057)

2.การใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์การใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน

ด้าน	การใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ระดับปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการให้ทาน	3.85	0.70	มาก
2	ด้านการรักษาศีล	4.05	0.68	มาก
3	ด้านการเจริญภาวนา	4.03	0.71	มาก
รวม		3.98	0.56	มาก

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์การใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 2 ด้านการรักษาศีล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 0.68) รองลงมา ด้านที่ 3 ด้านการเจริญภาวนา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = 0.71) และน้อยสุด ด้านที่ 1 ด้านการให้ทาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.85, S.D. = 0.70)

3.ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควร

รักษาศีลเพื่อเป็นการแสดงเจตนางดเว้นการกระทำทางกายและวาจาที่จะนำความเดือดร้อนมาสู่ตนเองและผู้อื่น รองลงมา คือ ควรให้ทานตามกำลังศรัทธาเมื่อให้ทานไปแล้วจะได้ไม่มาคิดเสียดายภายหลังหรือต้องให้ไปด้วยความไม่เต็มใจ และน้อยสุด คือ ควรปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น นำให้พระ สวดมนต์ เป็นตัวอย่างที่ดี

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้นำผลที่ได้จากการวิจัยมาอภิปรายผล พบว่า 1.การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย บุญรอด บุญเกิด และพิชญรัตน์ เหมนำไลย (2562 : 11-12) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยรวม เมื่อจำแนกตามเพศและจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุมีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.การใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย สุวิมลรัตน์ รอบรู้เจน (2560 : 57) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ สำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ สำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุ จากการออกแบบร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมวิจัย กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 40 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่างได้รับการส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ โดย 6 กิจกรรมดังนี้ 1) การให้ความรู้ผู้ดูแล 2) การพบปะผู้สูงอายุที่วัด 3) สาธิตการเสริมคุณค่าผู้สูงอายุ 4) กิจกรรมกลุ่มพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) การสร้างต้นแบบในการดูแลผู้สูงอายุ การใช้สมุนไพรพื้นบ้าน 6) การสร้างรอยยิ้ม และสันติภาพ ผลการใช้รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยบทบาทผู้ดูแลพบว่า ผู้ดูแลมีความรู้เฉลี่ยหลังการใช้รูปแบบการดูแลสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 12.22$; $p\text{-value} < .001$) 3.ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรรักษาศีลเพื่อเป็นการแสดงเจตนางดเว้นการกระทำทางกายและวาจาที่จะนำความเดือดร้อนมาสู่ตนเองและผู้อื่น ควรให้ทานตามกำลังศรัทธาเมื่อให้ทานไปแล้วจะได้ไม่มาคิดเสียดายภายหลังหรือต้องให้ไปด้วยความไม่เต็มใจ ควรปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น นำให้พระ สวดมนต์ เป็นตัวอย่างที่ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยการใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก จึงเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อให้เป็นแนวทางการปฏิบัติไปถึงจังหวัดอื่น เกี่ยวกับการให้ทานผู้สูงอายุมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการทำบุญบริจาค ควรให้ทานตามกำลังศรัทธาเมื่อให้ทานไปแล้วจะได้ไม่มาคิดเสียตายภายหลังหรือต้องให้ด้วยความไม่เต็มใจ การรักษาศีล เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการทำบุญ รักษาศีล ควรรักษาศีลเพื่อเป็นการแสดงเจตนาถว้นการกระทำทางกายและวาจาที่จะนำความเดือดร้อนมาสู่ตนเอง และผู้อื่น การเจริญภาวนา เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการทำบุญเจริญภาวนา ฝึกอบรมจิตใจ ควรปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น นำให้พระ สวดมนต์ เป็นตัวอย่างที่ดี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยการใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1) ควรมีการศึกษาผลการนำการใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปทดลองใช้เพื่อจะได้นำมาปรับปรุง หรือเสริมแนวทางการพัฒนาดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป 2) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ หรือศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ของชาติเกี่ยวกับสังคมผู้สูงอายุต่อไป 3) ควรมีการศึกษาหาแนวทางหรือการจัดทำกลยุทธ์ รูปแบบการการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 โดยการสัมภาษณ์ การจัดสนทนากลุ่มกับ ผู้สูงอายุ รวมถึงสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุโดยตรง เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และจัดทำแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมต่อการนำไปใช้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

(2561). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2 พ.ศ.

2561. กรุงเทพฯ: กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

ชมพูนุท พรหมภักดี. (2556). การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการสำนักเลขาธิการวุฒิสภา.

ฐากร หอมกลิ่น. (2562). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลท่ายาง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี.

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. 14(49), 85-93.

- ธีรบุษ ชละเฒ ยุดดี ลีลัคนาวีระ พรนภา หอมสินธุ์. (2560). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับกิจกรรมทางกายของผู้สูงอายุ ในชุมชน ตำบลบางกระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*. 10(2), 19-32.
- นิริศรา เปรมศรี สุทธิรักษ์ วิเศษสังข์ ประชาชาติ อ่อนคำ วัฒนพงษ์ คงสืบเสาะ ชยานนท์ อวิคุณประเสริฐ. (2559). การศึกษาสมรรถภาพทางกาย และสุขภาพจิตในกลุ่มผู้สูงอายุ กรณีศึกษาผู้สูงอายุในเขต อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*. 6(3), 18-25.
- บรรจง ลาวะลี และคณะ. (2564). การพัฒนากิจกรรมนันทนาการเพื่อสร้างสมรรถนะจิตใจและทางกายของ โรงเรียนผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารพุทธมคค์ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา*. 6(2), 77-86.
- พระครูวินัยธรอำนาจ พลปณฺญ และคณะ. (2561). รูปแบบการพัฒนาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุตามหลักธรรม : กรณีศึกษาตำบลบ้านปรือ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราช ภัฏบุรีรัมย์*. 13(2), 81-82.
- พระครูอรุณจริยานุวัตร และคณะ. (2561). วัดเพื่อผู้สูงอายุ : รูปแบบการดำเนินกิจกรรมเพื่อรองรับสังคม ผู้สูงอายุในวัดอย่างยั่งยืน. รายงานการวิจัย. นครปฐม : สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหาม กุฏราชวิทยาลัย.
- พระสราวุฒิ ปญญาวุฑโฒ. (2560). การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามแนว ตามแนวพระพุทธศาสนา ในมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เขตเทศบาลตำบลวังหงส์ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*. 2(2), 58-59.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2556). *มโนทัศน์ใหม่ของนิยามผู้สูงอายุและมุมมอง เชิงจิตวิทยาสังคมและสุขภาพ*. นครปฐม: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- สมบัติ กาวิลเครือ (2560). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*. 7(3), 161-173.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต. (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติม ช่วง ที่ 1)*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สนธยา พลศรี. (2545). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญรอด บุญเกิด และพิชญรัตน์ เหมนำไลย (2562). แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของ ผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*. 15(2), 11-26.
- สุวิมลรัตน์ รอดรู้เจน (2560). การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ สำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุ อำเภวาริน ชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*. 9(3), 57-69.